شهرآرا
روزنامه
شهرامید
وزندگی
۳شنبه
۲۸ بهمن ۱۳۹۹
۰۴رجب ۱۴۴۲
شماره۳۳۲۵
SHAHRARANEWS.IR

در نشست انجمن کتابخانه‌های عمومی خراسان‌رضوی بیان شد

بهره‌گیری از ظرفیت سمن‌ها برای ترویج کتاب‌خوانی

شکیبا افخمی‌راد
sh.afkhami@shahraranews.ir

دیروز جلسه انجمن کتابخانه‌های عمومی خراسان‌رضوی با حضور سرپرست معاونت سیاسی اجتماعی و امنیتی استانداری خراسان‌رضوی برگزار شد. در این جلسه مدیرکل کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی گزارشی از عملکرد این اداره کل در دوران کرونا ارائه و پیشنهادهایی برای توسعه فرهنگ کتاب‌خوانی بیان کرد. برخی از اعضای انجمن هم مواردی را برای گسترش فعالیت‌های فرهنگی و کتابخانه‌ها مطرح کردند.

● قرنطینه، فرصتی ارزشمند برای کتاب‌خوانی

سرپرست معاونت سیاسی، امنیتی و اجتماعی استانداری خراسان‌رضوی در این جلسه کتاب را بهترین وسیله برای افزایش دانایی و توانایی بشر دانست و گفت: شیوع کرونا تمام فرآیندهای زندگی بشر را تغییر داد با این حال براساس گزارش‌ها اتفاقات خوبی در حوزه کتاب و کتاب‌خوانی با توجه به محدودیت‌های ایجاد شده رخ داده است.

محمدعلی نبی‌پور یادآور شد: براساس آمارها میزان کتاب‌خوانی و فروش کتاب‌ها در دوران کرونا افزایش پیدا کرده است. ما هم باید به این موضوع توجه ویژه‌ای داشته باشیم چون قرنطینه شدن و جدایی انسان‌ها از یکدیگر فرصت بسیار ارزشمندی را ایجاد کرده تا بتوانیم به کتاب، دوست مهربان بشر نزدیک‌تر شویم.

او با استقبال از طرح‌هایی که تا امروز در زمینه کتاب‌خوانی اجرا شده از جمله طرح ارسال کتاب با پیک موتوری گفت: اینکه ما بتوانیم گنجینه‌های کتابخانه‌ها را به دست مردم در خانه‌هایشان برسانیم بسیار ارزشمند است و باید بیشتر از آن استفاده کنیم.

نبی‌پور خاطرنشان کرد: جمع‌آوری کتاب‌های کتابخانه‌های ادارات و دفاتر مسئولان و ارسال به کتابخانه‌های عمومی، افزایش زیرساخت‌های کتابخانه‌ای و استفاده بیشتر از ظرفیت‌های فضای مجازی و برگزاری جلسات انجمن استان به صورت مجازی با حضور فرمانداران شهرستان‌ها از جمله پیشنهادهایی است که می‌تواند برای ترویج فرهنگ مطالعه مورد توجه قرار گیرد.

در ادامه جلسه سید حمید موسوی مدیر کل دفتر اجتماعی و فرهنگی استانداری خراسان رضوی درباره پیشنهاد بهره گیری از ظرفیت سمن‌ها گفت: ما می‌توانیم دو رویکرد داشته باشیم، اول اینکه فهرست سازمان‌های مردم‌نهادی که می‌توانند در این حوزه فعالیت کنند را در اختیار کتابخانه‌ها قرار دهیم و دوم اینکه سمن‌هایی را برای تحقق اهداف انجمن کتابخانه‌ها ایجاد کنیم. ما در تشکیل این سمن‌ها می‌توانیم کمک کنیم.

● حمایت اداره کل ارشاد از کتاب‌خوانی

جعفر مروارید مدیرکل اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز در این نشست درباره اقدامات انجام شده در حوزه کتاب‌خوانی از سوی این اداره کل توضیح داد: امسال به طور خاص طرح پاییزه کتاب را با مشارکت شهرداری برگزار کردیم. در این طرح ۸۳ کتاب‌فروشی شرکت کردند و در مجموع فروشی بیش از ۲ میلیارد تومان داشتیم. در بحث نظارت و مجوز کتاب‌ها، ۳هزارو۲۸ کتاب ارزیابی شده که حدود ۹۰ درصد آن‌ها مجوز اخذ کردند.

او درباره برگزاری نمایشگاه مجازی کتاب هم گفت: امسال برای اولین بار نمایشگاه مجازی کتاب از اول تا ۱۰ بهمن از سوی تهران با مشارکت شهرستان‌ها برگزار شد. در این نمایشگاه یک‌میلیون‌ودویست‌وپنجاه‌وچهار هزار کتاب به ارزش ۶۴ میلیارد تومان به فروش رسید.

● مروری بر فعالیت‌های کتابخانه‌های عمومی

مدیرکل کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی نیز گزارشی از عملکرد این اداره کل در زمان کرونا ارائه داد. به گفته حجت‌الاسلام علی‌اکبر سبزیان با شیوع کرونا فعالیت‌های کتابخانه‌های عمومی نه تنها متوقف نشد بلکه با بهره گیری از ظرفیت فضای مجازی رشد چشمگیری هم داشت. در بخش نهضت کتاب‌خوانی و ترویج فرهنگ مطالعه بیش از ۴۰۰۰ برنامه فرهنگی در سطح استان انجام شده است. همچنین در این ایام ۴۲۸ نشست کتاب‌خوان با استفاده از ظرفیت فضای مجازی، ۵۷۳ برنامه برای کودکان، ۹۸۳ برنامه مناسبتی در سطح استان، ۳۹۷ جلسه مطالعات و جمع‌خوانی، ۱۶۸ مسابقه کتاب‌خوانی، ۸۵ کارگاه آموزشی و ۱۵ جلسه نقد و بررسی و رونمایی از کتاب برگزار شده است.

او درباره فعالیت‌های شاخص فرهنگی که در این ایام انجام شده نیز توضیح داد: اجرای دهمین دوره جشنواره کتاب‌خوانی رضوی، پویش خانواده کتاب‌خوان که با استقبال بیش از ۵ هزار خانواده خراسانی روبه‌رو شد، اجرای پویش ملی اقتراح ماسک در استان، افتتاح محفل ادبی «رواق ادب» با هدف تربیت نوشاعران و نوادیبان، اجرای پویش ملی خادم ارباب کیست، اجرای نخستین سوگواره شعر مجازی محافل ادبی و افتتاح حسینیه کتاب ار جمله این برنامه‌ها بوده‌اند.

سبزیان پیگیری دریافت مجوز ۴۰ سالن مطالعه و امضای ۲۲ تفاهم‌نامه همکاری با نهادها و سازمان‌های دولتی و مردمی را نیز از تلاش‌های اداره کل کتابخانه‌های عمومی برای افزایش سرانه مطالعه و ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی دانست.

مدیرکل کتابخانه های عمومی خراسان رضوی با اشاره به اهمیت انجمن کتابخانه‌ها گفت: این انجمن مانند پارلمان کتابخانه‌های عمومی است یعنی مصوبات آن از اهمیت بالایی برخوردار است و می‌تواند در محور و مبنای عمل قرار گیرد بنابراین شهرهایی که به جلسات انجمن توجه ویژه‌ای داشته‌اند، رشد و خروجی بسیار خوبی را تجربه کرده‌اند.

یادبودی برای عماد خراسانی غزل‌سرای نام‌دار خراسان و ایران که امروز سالروز درگذشت اوست

سعدی روزگار؛ همسایه فردوسی

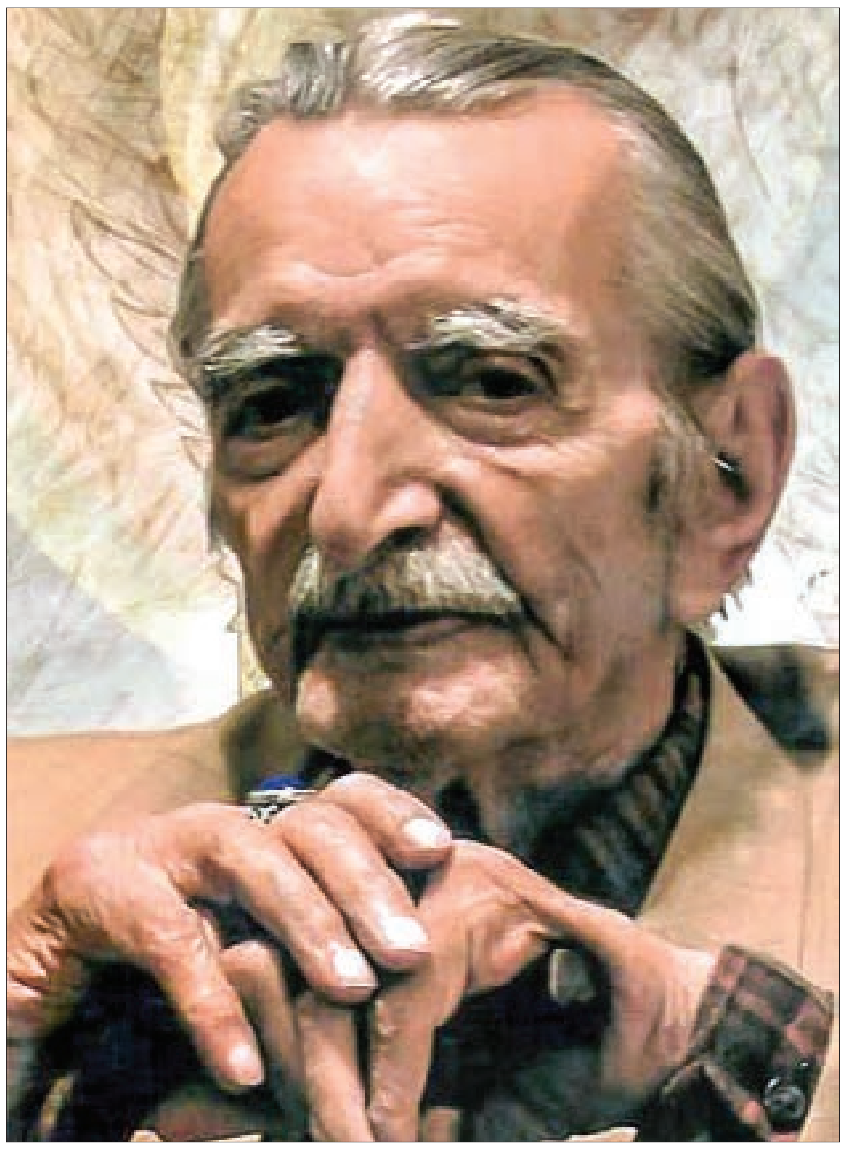

لیلا کوچک‌زاده
l.kouchakzadeh@shahraranews.ir

زندگی با ادبیات

سیدعمادالدین حسنی برقعی معروف به عماد خراسانی، غزل‌سرای نامدار خراسان، متولد سال ۱۳۰۰ در مشهد بود و درگذشته چنین روزی در سال ۱۳۸۲خورشیدی و مدفون در مقبره‌الشعرای آرامگاه فردوسی. او زندگی تراژیکی را پشت سر گذاشته بود که پس از فوت پدر و مادر در خردسالی، خیلی زود با ادبیات و سرودن شعر به پیش رفت. در جوانی نیز ازدواج او بیش از هشت ماه به طول نینجامید و پس از فوت همسر تا پایان عمر هشتادودوساله را به تنهایی و با سروده‌هایش گذراند. در دوره سکون و سرگردانی غزل، هم‌دوره و همراه با «محمدحسین شهریار» و «محمدحسن رهی معیری»، هر یک با زبان و بیان خاص خود، غزل اصیل و سنتی سرودند. شعر عماد را تجلی دردها، ناراحتی‌ها و سرخوردگی‌هایی که او در زندگی خود با آن‌ها روبه‌رو بوده، دانسته‌اند. پرویز خائفی، غزل‌سرای معاصر می‌گوید که او هیچ‌گاه از روی تفنن غزلی نسرود و حتی شعرش را بالاتر از شهریار می‌داند. اما نکته جالب اینجاست که عماد، شیفته شهریار بود و مهدی اخوان ثالث نیز عماد را «شهریار خراسان» خوانده بود. در این میان اما این فریدون مشیری است که تخلص عماد خراسانی را برای او برمی گزیند که البته با رضایت بالای عماد هم روبه‌رو می‌شود.

حسین منزوی غزل عماد را غزلی بینابین دانسته که با پایبندی به ارزش‌های کلاسیک، از برخی فضاها و اصول‌های تازه هم خالی نیست. به باور او، غزل عماد عاشقانه است و کمتر از مضامین فلسفی و اجتماعی استفاده می‌کند. فرج سرکوهی هم شعر عماد را به دور از تصنع زبانی و فرمی و ساختاری می‌داند که عاطفه، ذهنیت، تخیل، اندیشه و حس را چنان در شعر خود درونی کرده که مخاطب را به درون شعر می‌کشاند.

عماد خراسانی صدایی خوش هم داشت و به ردیف و گوشه‌های موسیقی ایرانی بسیار مسلط بود. از این رو، در محافل خصوصی و دوستانه نیز به خواهش جمع، آواز می‌خواند. البته شعر پر از احساس و عاطفه او نیز بارها با موسیقی همراه شد و به شکل ساز و آواز یا تصنیف، با صدای خوانندگان گوناگونی چون استادان اکبر گلپایگانی، محمود محمودی خوانساری، غلامحسین بنان، عبدالوهاب شهیدی، حسین خواجه‌امیری، ناصر مسعودی، محمدرضا شجریان و علیرضا افتخاری به گوش مخاطبان رسیده است. چنانکه «پیری و معرکه‌گیری» عماد را محمدرضا شجریان به‌صورت ضربی در برنامه موسیقی ایرانی اجرا کرده‌است. «ای دل بلا، ای دلبر» هم شعر دیگری از عماد است که هنوز هم در صدای ساز و آوازهای ایرانی و از سوی نسل جوان طرف‌دار دارد و خوانده می‌شود. مهدی اخوان ثالث در مقدمه‌ای که بر کتاب «ورقی چند از دیوان عماد خراسانی» نوشته، آثار این شاعر خراسانی را در حدود سی‌هزار بیت شعر فارسی بیان کرده که در قالب‌های قصیده و غزل و مثنوی و قطعه و انواع مسمطات ترکیبی است و البته گاهی گرایشی هم به بعضی از ملایمات نو دارد. اخوان ثالث که از دوستان عماد بوده، در آن مقدمه، درباره شعر او هم گفته است: «اگر شعر را در معنی حقیقی‌اش به جای آوریم (نه فقط فن و صنعتگری و مهارت در تمشیت امر وزن و قافیه و کلمات) بی‌شک عماد در غزل‌سرائی از شعرای برجسته و طرازاول معاصر است و در قیاسی وسیع‌تر اصلا سخن او از این و آن متمایز است به خوبی می‌توان فرق گذاشت بین غزل او و دیگران.»

اخوان به شهرت‌گریزی عماد و دلیل آن نیز اشاره کرده است: «درخصوص کم‌اعتنایی او به شهرت، چه دلیل از این بهتر که بسیاری صاحب‌طبعان را با چار تایی شعر متوسط می‌بینیم که میدان‌ها گرفته‌اند و برای کسب شهرت کاذبی دوروزه چه دوندگی‌ها و دست‌وپاها می‌کنند. اما عماد با این همه شعر خوب و نیز موجبات دیگر ازقبیل خوش‌محضری و خوش‌آوازی، کمترین تلاشی در این راه نمی‌کند و این ناموری که امروز دارد، لازمه‌یی ناگزیر است که طبعا به سوی اهل کلام بلند می‌آید. من بارها در محافل حال دوستان دیده‌ام که از او آواز طلبیده‌اند. اما او غالبا از شعر سعدی و حافظ و مولوی و خیام خوانده است.»

از آثار عماد می‌توان به «یک شب در بهشت»، مثنوی حاوی ۵۰۰بیت در بحرخفیف به سال ۱۳۲۰ و «شبی بر مزار خیام» به سال ۱۳۲۹ و کتابچه «سبو» و «دیوان عماد خراسانی» اشاره کرد که با مقدمه‌ای از مهدی اخوان ثالث، بارها تجدید چاپ شده است.

طنز عماد، ریشخندی به دردهای جامعه است

دکتر جواد مهربان
استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد

عماد، عشق را استاد خود می‌داند و صمیمانه‌ترین لحظه‌های عاطفی و عاشقانه را در غزل سنتی امروز به تصویر کشیده است. نه به زیبایی کلام و آراستگی مضمون می‌اندیشد و نه به شیوه ویژه اسلوب مطلوب. غزل عماد آیینه تمام‌نمای زندگی اوست؛ آیینه‌ای که نه‌تنها حالت‌های بی‌اختیاری، سوختگی و دیوانگی که حتی هق‌هق گریه، زمزمه مستی و بانگ اعتراض او را در آن می‌توان دید.

سادگی، روانی، گیرایی و رسایی در کلام عماد خراسانی، مهم‌ترین ویژگی‌های شعری اوست. برخلاف اشعار بسیاری از شاعران هم‌ولایتی‌اش -به‌ویژه در سده‌های گذشته- خواننده آثارش نیاز ندارد برای درک معانی واژه‌ها به کتاب‌های لغت مراجعه کند؛ در شعرهای عماد اثری از تصنع زبان، فرم و ساختار وجود ندارد. درواقع شعرهای او را از لحاظ «سهل و ممتنع بودن» می‌توان با اشعار سعدی مقایسه کرد. البته برخی عماد را برای غزل‌های صرفا عاشقانه‌اش «سعدی روزگار» خوانده‌اند؛ اما من قائل به مقایسه شاعران با یکدیگر نیستم؛ به نظر من، اینکه شاعران صاحب‌سبک را با یکدیگر مقایسه کنیم، نه تنها حِسن نیست که جفا در حق آن‌هاست. عماد از معدود شاعران روزگار خویش است که اسلوب و سبک شعری خاص خود را دارد. البته آن‌ها که دست به چنین مقایسه‌ای زده‌اند، بیشتر به دلیل نشان دادن جایگاه بالا و والای عماد چنین کرده‌اند. شعر عماد هم مانند غزل سعدی شورانگیز و عاشقانه است و هم از دلنشینی و رندانه سخن گفتن حافظ بهره برده است.

در کنار این‌ها، شوریدگی‌هایی شبیه شعر مولانا و شیفتگی به اندیشه‌های حکیمانه خیام نیز در آن یافت می‌شود اما باز هم با توجه به همه این‌ها، عماد، عماد غزل معاصر است. در این بین اگر شعر را در معنی حقیقی‌اش به جای آوریم و تنها فن، صنعتگری و مهارت در تمشیت امر وزن و قافیه و کلمات را مد نظر نداشته باشیم، بی‌شک عماد در غزل سرایی از شاعران برجسته و ترازاول معاصر شمرده می‌شود؛ در قیاسی وسیع‌تر، اصلا سخن او از دیگر شاعران متمایز است. در هر صورت، «سهل و ممتنع» بودن را جوهر و راز ماندگاری غزل عماد می‌دانند. جوهری که دیوان او را به کتاب درسی شاعران تازه‌نفس و نوجو و نوگرا بدل می کند. طنز هم در شعر این شاعر خراسانی، گاهی با کاربرد گویش مشهدی همراه می‌شود. طنز در جامعه‌ای به وجود می‌آید که به دلیل استبداد حاکمان، شاعرانش نمی‌توانند دردها و فساد حاکم بر جامعه را با زبانی صریح بیان کنند؛ در این میان شاعر اخلاق‌مدار برای بیان دغدغه‌های خود به طنز یا ادبیات تمثیلی روی می‌آورد؛ طنزی که در شعر عماد دیده می‌شود، درواقع ریشخندی است به دردهای جامعه.

شاعری برجسته و ترازاول

یوسف بینا

یکی از جریان‌های مهم شعر معاصر ایران که از ابتدای قرن حاضر تا کنون همواره در فضای ادبی و هنری کشور حضور مستمر و تأثیرگذاری داشته، جریان «شعر سنتی معاصر» است و در این جریان، اگرچه چندین شاعر نام‌دار و بزرگ داشته‌ایم، اما با هر نگاهی که داشته باشیم، زنده‌یاد عماد خراسانی یکی از شاعرانی است که در صدر می‌نشیند.

این غزل‌سرای نامی خراسان که علاوه بر غزل‌هایش، در سرودن دیگر قالب‌های شعر فارسی ازجمله مثنوی‌سرایی نیز خوش درخشیده و سروده‌هایش گاه

نگاهی به نمایشگاه رسوخ رسوب، هوچیترا یوسفی در نگارخانه روند

ردخراش‌های گم‌شده

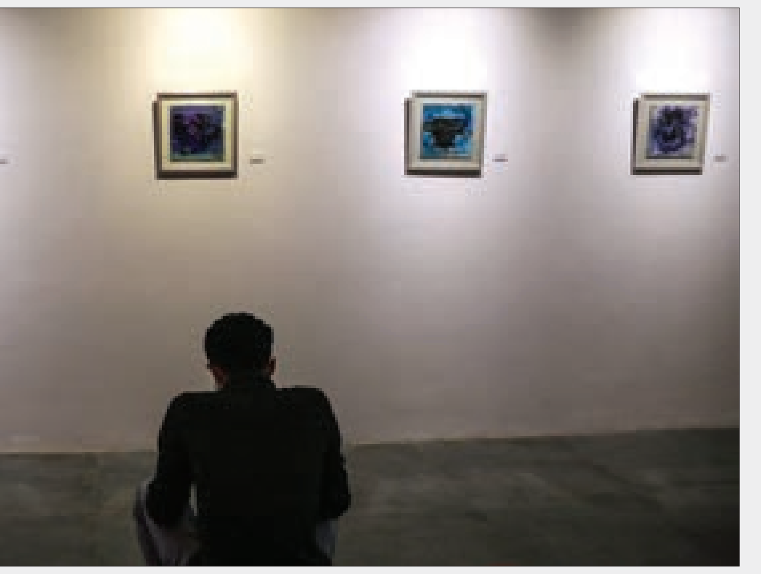

امیرمنصوررحیمیان

می‌خواهم از خاصیتی صحبت کنم که همه، در موردش نه تنها صاحب‌نظر هستند، بلکه خیلی مواقع نظراتشان منحصربه‌فرد و جالب است. خاصیتی که آدم‌های زنده را سوای ملیت و قوم و قبیله‌شان، سوای دین و رنگ پوستشان و سوای سطح درآمد و قدوقواره‌شان، به هم وصل می‌کند. می‌خواهم در مورد تنها وجه مشترک بین موجودات زنده، یعنی زندگی صحبت کنم.

موهبت بزرگ و شگفت‌انگیزی که فقط به زنده‌ها بخشیده شده است و در مورد اینکه چه کاری با آن کرده‌اند، باید جواب درست و درمانی داشته باشند. زندگی مثل صخره‌ای مرمرین است که در کنار دریا با تو تنها رها شده‌است. صخره‌ای که آدم به‌اندازه یک عمر فرصت دارد تا با آن مجسمه‌ای بسازد، از آن بالا برود، با آن قلعه‌ای بسازد و دورش نقب بزند، خردش کند و به دریایش بریزد و یا حتی به حال خودرهایش کند.

مهم نیست که آدم چه کاری با این صخره مرمرین بکند. ولی هر عمل و تجربه‌ای روی این موهبت خداوندی، تاریخ و تاوانی دارد. تاریخی که روح را جلا می‌دهد و تاوانی که روان آدمی را می‌خراشد. گاهی اوقات، تاوان‌ها باعث ایجاد زخم‌هایی عمیق روی روح می‌شوند که مغز به‌صورت خودکار فراموششان می‌کند و از به یادآوردن آن‌ها خودداری می‌کند. خراش‌ها در لایه‌های تودرتوی روان آدم‌ها گم می‌شوند و فقط ردِ دردی از آن‌ها باقی می‌ماند.

دردی که به یاد نمی‌آورند از کجا آمده و مربوط به کدام اتفاق است. ملاقات کردن با این‌طور خراش‌ها، در لایه‌های زیرین روح آدمی، کار سختی است. کاری که هوچیترا یوسفی، سعی کرده است در نمایشگاه «رسوخ رسوب» انجام بدهد. نمایشگاهی که با نگاه متفاوت و همچنین شکل عجیب نمایش آثارش، به مفهومی اشاره می‌کند که شاید مخاطبان، چندان هم از آن خوششان نیاید. کمتر کسی است که از رویارویی با خراش‌ها لذت ببرد.

داستانی که یوسفی روی متریال خلاقانه‌ای، سعی در تعریف کردن آن دارد، داستان تازه‌ای است. تمام آثار روی شیشه اجرا شده‌اند و هرکدامشان چند لایه دارند. تفاوت کار نقاش با دیگر هنرمندان خلق آثار روی شیشه، در استفاده از رنگ‌های مرسوم به جای استفاده از ویترای است. البته که فرم و ساختار کار این هنرمند هم با آن‌ها فرق می‌کند. خصوصیت نقش زدن بر روی شیشه، چیزی است که نقاش در بوم‌های پارچه‌ای و کاغذی نقاشی پیدا نمی‌کند. یوسفی، هوشمندانه از لایه‌های زیرین شیشه برای نشان دادن پیچیدگی‌های روح آدمی استفاده کرده است و سعی در پوشاندن وجه روشن پشت آثارش نکرده است.

می‌توان گفت که از سر عمد، برای نشان دادن لایه‌های رنگ، آن قسمت‌ها را هم روشن گذاشته است. برخی از آثارش دارای لایه‌های متعدد هستند و گاهی تا هفت لایه رنگ‌گذاری انجام شده است. فرم‌ها، روی